

Родољуб Кубат

ПОЈАМ *БАСАР* (בָּשָׂר — *bâsâr*) У СТАРОМ САЗЕЗУ*

Човјек је створен као душа и тијело. Јахвеистички извјештај о стварању човјека, а који је, када је ријеч о овом питању нешто исцрпнији од свештеничког (Пост 1 26–27), говори да је Јахве Елохим од праха земљиног створио човјека дунувши му у нос дах животни (Пост 2 7). Обично се узима да је стваралачки акт Божији текао у два чина: чину обликовања праха земаљског (7a) и чину удахњивања даха животног (7b). Стиче се утисак да се овдје ради о временском слиједу догађања. Најприје је начињено тијело, па је Бог удахнуо човјеку у нос дах животни. Међутим, како је добро примјетио један румунски богослов, Књига постања не говори о томе да је Бог прво створио тијело, а затим удахнуо дах животни у човјекове ноздрве, него само да је човјека створио узевши земаљски прах и дунуо је у ноздрве његове дах животни и постао је човјек душа жива (Пост 2 7).¹ Не помиње се следственост у стварању Адама. Човјек је као изузетно биће створен симултано у својој цјелини.² Искључено је свако временско претхођење тијела или душе. Није Бог прво створио тјелесну статуу, па је онда оживио, него је тај процес текао истовремено. Душа изниче (и рађа се) са тијелом.³ Нема двострукости (дихотомије) стварања, јер је човјек једнако душа и тијело. Постоји извјесно логичко претхођење тијела, али оно нема временске димензије. То је, једноставно, логички захтјев људскога ума, који не мора емпиријски бити нужно исправан. Стварање човјека је (као и стварање свијета) уму тешко докучиво, тај „прелаз“ из непостојања у постојање неухватљив је за мисао. Додуше, у Библији би се прије могло говорити о

* Чланак представља донекле прерађени одјељак магистарског рада *Човјек у Старом Сазезу*, одбрањеног на Богословском факултету СПЦ у Београду 12. 12. 2000. године.

¹ Д. Станилоје, *Православна догматика*, Београд 1993, 301.

² Исто, 301.

³ Г. Флоровски, *Источни оци V–VIII века*, 212.

одуховљеном тијелу него о отијеловљеној души, јер је човјеков идентитет донекле наглашенији преко тијела (Пост 2 23), али је он истовремено немислив без душе — наравно, душе и тијела у библијском смислу. Ипак, човјек нема коначну заснованост и потпору сопственог бића у тијелу (материји), него у Богу. По праху земљином, човјек је ближи „небиху“.

Terminus technicus за тијело у Старом Савезу јесте בָּשָׂר (*bâsâr*). Као и остали антрополошки појмови, и בָּשָׂר има више значења. בָּשָׂר може значити: *месо*, *тијело*, *сродство* и *слабост*. То су, заправо, његова основна значења. Међутим, בָּשָׂר може стајати умјесто личне замјенице. Затим, *сва тијела* значе *свако*; בָּשָׂר понегдје означава цијелог човјека, наравно под видом тјелесности. Он чак може означавати и заједницу — *једно тијело*. Постоје још нека значења која בָּשָׂר изражава, али ћемо се на њих осврнути приликом анализе библијских текстова.

Док се נֶפֶשׁ (душа) у најмање три одсто⁴ случајева у Старом Савезу приписује Богу, дотле се בָּשָׂר ниједном не односи на Бога.⁵ Зато се о בָּשָׂר код животиња, за разлику од נֶפֶשׁ , неупоредиво више говори. בָּשָׂר је заступљен укупно 270 пута,⁶ а од тога се 104 пута односи на животиње,⁷ што је више од једне трећине. Сама та чињеница указује на то да је בָּשָׂר појам који повезује човјека и животињски свијет. О томе свједочи велики број стихова у којима בָּשָׂר означава човјеково или животињско месо. Описујући лакомиленост Јерусалима, пророк Исаија (22 13) каже: *А гле, радост и веселе, убијају говеда, кољу овце, једу месо (בָּשָׂר) и пију вино: једимо и пијмо, јер ћемо суицида умријети*. Јасно је да је בָּשָׂר овдје животињско месо. Још чешће се њиме означава месо жртвених животиња (Лев 4 11; 7 15–21; Бр 19 5 итд.), па је разумљиво због чега се тако често појављује у Књизи левитској.

Нешто ријеђе בָּשָׂר означава и човјеково месо,⁸ а такође и жртвено месо многобожачких култова, који су с временом узимали маха код

⁴ Око 23 пута.

⁵ H. W. Wolff, *Anthropologie des Alten Testaments*, Gütersloh 1973, 49.

⁶ Три пута се בָּשָׂר појављује у арамејским дјеловима Књиге пророка Данила: 2 11; 4 9; 7 5. Осим ИНав, Ам и Мал, בָּשָׂר је заступљен у свим другим старосавезним књигама, нарочито у Петокињжју (138 пута, од тога 61 пут у Лев), затим код Јез 24 пута, Јов 18 пута, Ис 17 пута, Пс 16 пута и Јер 10 пута; уп. статистику код D. Lysa, *Bâsâr*, 15–19. У свим дјеловима Старога Савеза (укључујући Бен Сираху и кумранске списе) בָּשָׂר је присутан са одређеним значењем, те сваки хронолошки покушај представљања тог појма остаје безуспјешан: P. Bratsiotis, בָּשָׂר , ThWAT I, Stuttgart 1973, 850–851.

⁷ D. Lys, *Bâsâr. La chair dans l'Ancien Testament*, Paris 1967, 18.

⁸ Јеврејска ријеч בָּשָׂר — *тијело*, *месо* има у већини семитских језика сродан израз (HAL 1566; P. Fronzaroli, AANLR VIII/19, 1964, 170. 253. 266. 277). Арапски *bašarat* значи *кожа*, као и у феничанском; у готово свим арамејским дијалектима בָּשָׂר означава *месо* (у јудејско-арамејском *bisrâ*, сиријском *besrâ*, такође у мидјанском). Акадски *bišru* је *мало дијете*

Израила (Лев 26 29; Ис 49 26). О בָּשָׂר као комаду меса на људском тијелу говори јахвеистички извјештај о стварању жене од Адамовог ребра⁹ (Пост 2 21): ... *ѿа му узе једно ребро, и мјестио ѿоуни месом* (בָּשָׂר). Понекад בָּשָׂר стоји поред осталих дијелова тијела као витални и саставни дио тјелесне цјелокупности.¹⁰ Тако се помиње поред костију (Јов 2 5): *Него ѿружи руку своју и дошакни се костиију његових и меса* (בָּשָׂר) *његова, ѿсоваће ѿе у очи*. Затим, поред коже и костију (Плач 3 4); код Јова 10 11 набраја се: *Навукао си на мене кожу и месо* (בָּשָׂר), *и костима и жилама силео си ме*. Да би се представио жив човјек, као пети „елемент“ потребан је дух.¹¹ То показује визија пророка Језекила (37 6), када се Јахве обраћа костима разастртим по пољу:

*И мейнућу на вас жиле,
и обложиићу вас месом* (בָּשָׂר),
*ѿе ћу на вас навући кожу,
и мейнућу у вас дух, и оживејећеѿе.*

Њиме се понекад еуфемистички означавају стидни дијелови тијела (Изл 28 42; уп. Лев 6 3; 16 4), мушки полни орган (Лев 15 2, 3, 7; Јез 16 26; 23 20) и женски (Лев 15 19).¹² Код Језекила (16 26; 23 20) בָּשָׂר , као синоним за гениталије, добија негативне конотације означавајући невјерство.

Пошто בָּשָׂר прије свега важи за видљиви дио плоти, њиме се може означавати и читаво људско *ѿијело*.¹³ Отприлике педесетак пута בָּשָׂר значи тијело,¹⁴ то јест видљиви дио човјековог бића. Приликом посвећивања левита (Лев 8 7) стоји: ... *а они нека обрију сав* בָּשָׂר , што значи *чиѿаво ѿијело*. И код Јова 4 15 јасно је да је בָּשָׂר тијело: *и длаке на* בָּשָׂר *моме накосѿријешеш се*. Наиме, בָּשָׂר је најчешћи, најважнији и најобухватнији антрополошки термин за вањски, видљиви „елемент“ човјека, а при томе се подразумјевају оба главна значења: месо и тијело.¹⁵ Опет, тијело се не гледа као некаква претпостојећа залиха на којој човјек почива, него као нешто животно и активно.¹⁶ Човјекову плот Стари Савез доживљава као дјело *руку Божијих*: псалмист (119 73) говори: *Руке ѿвоје стѿвориле су ме и начиниле ме, док на*

(АНw 131a; CAD B 270a), док је пунско *bšr* — *дјејѿе, ѿѿѿомак* (J. Hoftijzer, *Eine Notiz zum pun. Kinderopfer*, VT 8, 1958, 288–292; DISO 45). У угаритском постоји *bšr* и значи *месо, ѿијело* (WUS 60); арапски пак *bašar* у ширем значењу је *људско биће*, док је *bâsôr* у етиопском страна ријеч.

⁹ H. W. Wolff, *op. cit.*, 50.

¹⁰ G. Gerleman, בָּשָׂר — *bâsâr*, THAT I, München 1971, 377.

¹¹ H. W. Wolff, *op. cit.*, 51.

¹² P. Bratsiotis, *op. cit.*, 852.

¹³ W. Zimmerli, *Ezechiel*, BK XIII, 547.

¹⁴ G. Gerleman, *op. cit.*, 377.

¹⁵ P. Bratsiotis, *op. cit.*, 858.

¹⁶ W. H. Schmidt, *Anthropologische Begriffe im Alten Testament*, EvTh 24, 382.

другом мјесту исту мисао изражава Трећи Исаија: ... *a йи си наш лончар, и сви смо дјело руку йвојих* (Ис 64 8; уп. Јов 10 8; 31 5; Пс 138 8; Ис 45 11). Упадљиво је да се נֶפֶשׁ не помиње непосредно у јахвеистичком извјештају о стварању човјека, иако се у Пост 2 употребљава נֶפֶשׁ у оба своја значења (2 21, 23). Насупрот њему, појављује се не само נֶפֶשׁ него и נַפְשׁ , док се он као алузија на Пост 2 7 јавља на другом мјесту (Јов 34 14).¹⁷ Човјек у својој цјелости, ипак, представља људско тијело које сам Бог одјева кожом, саставља га са костима и жилама (Јов 10 11), и кроз њега струји крв. Дјелове плоти чине и срце, бубрези, а оживљава га дух Божији, те је цијели човјек управо נֶפֶשׁ הַיָּדָיִם .

Антрополошки најважније значење — *йијело, йлош* — נֶפֶשׁ исказује означавајући цјелокупну видљиву егзистенцију човјека. Ипак, још израженију антрополошку тежину נֶפֶשׁ посједује када показује спољашњи вид људског бића, док се унутрашњи изражава преко срца (לֵב). Тиме се мисли на потпуног човјека у његовој психосоматској двострукости, јер *живош је йијелу срце здраво...* (Пр 14 30); мудри Проповједник говори слично томе (11 10): *Уклони дакле жалосш од срца свога, и ойклони зло од йијела свога...* Управо тако уочљива је разлика између נֶפֶשׁ и נַפְשׁ , нарочито тамо гдје се истовремено употребљавају како би изразили спољашњи, односно унутрашњи — душевни аспект човјека. При том се човјек и даље посматра као цјелина која обухвата спољашњост и унутрашњост.¹⁸ Псалмист то поетски исказује: ... *жедна је Тебе душа (נַפְשׁ) моја, за Тобом чезне йијело моје (נֶפֶשׁ)*, или: *Гине душа (נַפְשׁ) моја желећи у дворе Госшодње; срце (לֵב) моје и йијело (נֶפֶשׁ) моје ойшима се к Богу живоме* (Пс 84 2). Цијели човјек се, дакле, обраћа Богу. Наведени стихови откривају извјесну различитост тих израза, и то се не смије превидјети; али је исто тако искључен било какав дуализам душа–тијело у платонистичком смислу. Тијело, као и душа, није нешто што човјек има, него је оно што он јесте.¹⁹ נֶפֶשׁ и נַפְשׁ се разумјевају као два различита вида јединственог бића човјека.²⁰ Помало зачуђује да נֶפֶשׁ , иако главни појам за плот, тијело и уопште тјелесност, нигдје не означава мртво тијело, леш, чак ни у Јез 32 5.

Тијело или тјелесност указују на то да сви људи имају нешто заједничко. То је донекле наглашеније када је ријеч о тјелесним сродницима, родбини. Не желећи да убије брата, Јуда савјетује осталу браћу да га продају (Пост 37 27): ... *јер нам је браш, наше је йијело (נֶפֶשׁ)*, то јест: *наш је сродник*. Слично се каже и у Књизи о Немији 5 5: *Тијело (נֶפֶשׁ) је наше, као йије-*

¹⁷ P. Bratsiotis, *op. cit.*, 858.

¹⁸ Ibidem, 859.

¹⁹ W. H. Schmidt, *op. cit.*, 382.

²⁰ P. Bratsiotis, *op. cit.*, 860.

ло (בְּשָׂר) *браће наше*. Чешћа од те родбинске формуле је: *кості моја и тмијело моје*²¹ (Пост 29 14; уп. Пост 2 23; Суд 9 2; 2Сам 5 1; 19 13).²² Родбинске везе нису дозвољавале приступ сроднику супротног пола: *Нико да не љисџији тмијелу (בְּשָׂר) свога בְּשָׂר, да не оџкрије срамоџу...* (Лев 18 6). Овдје је בְּשָׂר физиолошки појам за човјеково физичко тијело, док је בְּשָׂר јурџдички појам за родбинску припадност. Опсег тјелесних сродника (בְּשָׂר) назива се у Лев 25 49: בְּשָׂר — *род, џлеме*.²³ Ипак, сви су људи, у крајњој линији, на неки начин повезани; имају заједничког Творца (Ис 64 7) или потичу од првог људског пара. Сама природа им је веома слична. בְּשָׂר се нарочито односи на људе уопште када се појављује као: כָּל-בְּשָׂר — *сва тијела, то јест цијело човјечанство* (Пс 136 25; 145 21; Ис 40 5, 6; 49 26). У перџкопи о потопу (Пост 6 17) כָּל-בְּשָׂר се односи на сва жива бића, људе и животиње.

Понекад בְּשָׂר добија веома специфично и за разумјевање старосавезне антропологије важно значење; Пс 119 120 то очигледно показује: *Дрхје од сџраха тџвога בְּשָׂר мој, и судова тџвојих бојим се*. Паралелизам בְּשָׂר и ја показује да בְּשָׂр може бити близу значења личне замјенице.²⁴ Као и *свака душа* (ИНав 10 28) и *сва тмијела*, значи *свако* (Ис 40 5; Јл 3 1). Не само као лична замјеница него בְּשָׂр, као и נֶפֶשׁ, означава човјека као таквог, мада под видом тјелесности. Плот, тијело као цјеловитост (Бр 8 7; 1Цар 21 27), у ширем смислу означава потпуну личност — *човјека* (уп. Јов 34 15; 10 4; Пс 56 5, 12; Јер 17 5).²⁵ Одломци свештеничког предања ближе одређују בְּשָׂр као *живоџни*, у коме је дах (Пост 6 17), то јест као נֶפֶשׁ חַיָּה — *живо биће* (Пост 9 16).²⁶ На неким мјестима употребљава се са значењем *човјек*, као синоним за אָדָם (Лев 13 18, 24; Пс 56 5; Дан 2 11; уп. Пост 6 3; Пс 78 38, Јер 17 5).²⁷ Јахвеистички извјештај из Пост 2 доноси врло специфично значење. Наиме, у стиху 24 каже се:

*Зайџо ће оџтавиџи човјек оџа свога и маџер своју,
и џрилијейџиће се к жени својој,
џе ће двоје битџи једно тмијело (בְּשָׂר).*

То значи да ће двоје постати једно, једна животна заједница. Тиме се пак открива нов аспект тог суптилног антрополошког појма који, уосталом, означава корпус, а не фигуру.²⁸

²¹ W. Reiser, *Die Verwandtschaftsformel in Gen. 2, 23*, ThZ 16, 1960, 1–4.

²² У Старом Савезу *крв* (דָּם) се не узима као ознака за сродство, док, на примјер, у акадском *крв* значи и *крвно сродство* (W. V. Soden, ANw 158).

²³ H. W. Wolff, *op. cit.*, 54.

²⁴ Ibidem, 53.

²⁵ W. H. Schmidt, *op. cit.*, 382.

²⁶ A. R. Hulst, *Kol-bāsār in der priesterlichen Fluterzählung*, OST 12, 1958, 43.

²⁷ P. Bratsiotis, *op. cit.*, 860.

²⁸ G. Gerleman, *op. cit.*, 378.

וְשָׂרָא уопштено исказује људски живот као слаб и пропадљив. Плот је чврсто везана за земљу, и сама по себи нема никакву силу. То пјеснички дочарава псалмописац (Пс 56 4): ... у Бога се уздам, не бојим се, *шׁיׁא* ће ми учинити: וְשָׂרָא. Стих 11 говори исто, само што умјесто וְשָׂרָא стоји *човјек*. Потом се помоћу וְשָׂרָא описује људско биће као немоћно и несигурно насупрот Бога.²⁹ Праведни Јов (10 4) запиткује Бога: *Јесу ли у Тебе очи од меса (וְשָׂרָא)? видиш ли као шׁיׁא види човјек?* Наравно, וְשָׂרָא се нигдје у светим списима не односи на Бога. То је карактеристичан израз за човјека или уопште за човјечанство, за све што је земнородно, то јест створено. Тако се у Поновљеном закону 5 26 каже:

*Које је шׁיׁא (וְשָׂרָא) чуло глас Бога живог
дје говори из огња, као ми, и остало живо.*

Свако тијело пред Богом је као трава (Ис 40 6). *Јер када би на њега окренуо срце своје, узео би к Себи дух његов и дисање његово; изгнуло би свако шׁיׁא, и човјек би се ѿвратио у прах*, по ријечима праведника Јова (34 14–15). Сам Бог као свемогући Творац и Господ, у својој величанствености, одозго влада и управља וְשָׂרָא כַּל-כַּל као својом творевином.³⁰ Свако тијело долази Њему (Пс 65 2). Затим се каже: ... *нека благосиља свако шׁיׁא све-шׁיׁא име Његово увијек и без ѿрестанка* (Пс 145 21). Пред свемоћним Богом човјек као וְשָׂרָא није само слаб него је, у својој слабости, и пријемчив за грјех. Ипак, за разлику од кумранских списа,³¹ у Старом Савезу тијело није сједиште пожуде или тежњи усмјерених земљи.³² Апостол Павле, иако потпуно вјеран духу старосавезног предања, нешто више наглашава порив тјелесности, те се σάρξ понекад разумјева као некаква сила пожуде: ... *јер знам да добро не живи у мени, шׁיׁא јест, у шׁיׁא мојему* (Рим 7 18). Наравно, ријеч је о нагону тјелесности као једном од аспеката људског бића, а не идеји да је тијело по себи нешто рђаво.³³ С друге стране, за апостола Павла

²⁹ H. W. Wolff, *op. cit.*, 55.

³⁰ P. Bratsiotis, *op. cit.*, 861.

³¹ У кумранским текстовима וְשָׂרָא је чест и антрополошки важан појам. Он задржава ранија значења из старосавезних списа, с тим што, поред слабости и пролазности, означава и силу пожуде и грјешност. Тако се сусрећу изрази: *грјешно шׁיׁא* (*besar 'aşmâ*, 1QM 12 12), *шׁיׁא неправе* (*besar 'awâl*, 1QS 119); уп. H. Huppenbauer, *Bsr „Fleisch“ in den Texten von Qumran*, ThZ 13, 1957, 298–300; E. R. Murphy, *Bsr in the Qumran Literature*, Sacra Pagina 2, 1959, 60–76; R. Meyer, *Art. σάρξ*, ThW VII, 109–113.

³² J. L. McKenzie, *Starozavjetna biblijska teologija*, у: *Biblijska teologija Starog i Novog zavjeta*, Zagreb 1980, 173.

³³ Супротност σάρξ–πνεῦμα код апостола Павла не показује се као метафизички већ као историјски дуализам који бивствује у твари. Вјерујући „који у Христу Исусу живе по Духу“ и даље живе у тијелу (ἐν σαρκί), али не по тијелу (κατὰ σαρκί), „Јер живјећи у тијелу, не војујемо по тијелу“ — „ἐν σαρκί γὰρ περιπατοῦντες οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα“ (2Кор

סָרַפָּא је најобухватнији израз за *човјеково сојсџво*.³⁴ Насупрот тијела (тјелесности) стоји дух (Ис 31 3) и остаје нада, јер *сваки који љризове име Господње сјааше се* (Јл 2 32). Коначно, само по себи тијело као Божија творевина није зло; гријешан је само нагон тјелесности који одвлачи од Бога и вуче земљи — пролазном.

Свакако је важно напоменути да се у Старом Савезу, поред израза ׀׀׀, када је ријеч о човјеку, често користе појмови попут: ׀׀׀ (нефеш), ׀׀׀ (руах) и ׀׀׀ (лев). Они се углавном непосредно односе на самог човјека. То су, иначе, главни антрополошки појмови којима се ближе одређује сама природа људског бића. Међутим, у старосавезним списима нигдје се не каже да човјек има ׀׀׀ (тијело), ׀׀׀ (душу) или ׀׀׀ (дух),³⁵ нити се та три израза било гдје узајамно допуњују, већ углавном стоје један насупрот другом. *Тијело* и *душа* не чине никакву опречност супстанционалног типа, иако се понегдје појављују један поред другог (Јов 13 14; 14 22; Пс 63 1; 84 3). Ту је ријеч о сасвим другачијем паралелизму. Проблем није само то што данашњи човјек тешко може проникнути у јеврејски мисаони систем, него, у много већој мери, то што три поменута израза не означавају по један дио човјека, насупрот којег је други, већ сваки од њих означава цијелог човјека у свој његовој једности.³⁶ *Ја*, то јест човјеково сопство, може се подједнако назвати *душом* као и *џијелом*.³⁷ Биће човјека се, дакле, посматра као психофизичка цјелина, и Библија искључује сваку могућност антрополошке дихотомије или трихотомије. Човјек се разумије у свом јединственом и потпуном животном бићу.³⁸ Пошто библијски писци не улазе у разматрање човјекове природе нити је покушавају систематски изложити, тим се појмовима не означавају дијелови човјекове метафизичке бити, него аспект цијелог човјека уколико се он посматра из различитих перспектива.³⁹

10 3). Незамислива је човјекова егзистенција изван тијела. Стога је тијело мјесто гдје човјек или истрајава у сопственој самодовољности или се силом Духа ставља у службу Богу и другом човјеку. Уп. U. Schnelle, *Neutestamentliche Anthropologie*, ВThSt 18, Neukirchen-Vluyn 1991, 74–75.

³⁴ Уп. U. Schnelle, *op. cit.*, 66–71. Сам R. Bultmann, на основу Павлове антропологије, закључује да „човјек нема סָרַפָּא, него је човјек סָרַפָּא“ (*Theologie des Neuen Testaments*, Tübingen 1984, 195).

³⁵ W. Schmidt, *op. cit.*, 376.

³⁶ Ibidem, 376.

³⁷ R. Bultmann, *Das Urchristentum*, München 1994, 51.

³⁸ C. Westermann, *Genesis 1–11*, ВКАТ, 283.

³⁹ Уп. A. Joseph, S. J. Fitzmyer, *Pavlova teologija*, у: *Biblijska teologija Starog i Novog zavjeta*, Zagreb 1980, 414.

РЕЗИМЕ

Приложени текст представља покушај подробнијег објашњења старосавезног појма *bâsâr* у свјетлу његовог теолошко-антрополошког значења. Појам *bâsâr* у Старом Савезу користи се као *terminus technicus* за тијело. У зависности од контекста у коме се појављује може такође означавати: *месо*, *ијелесност*, *сродство*, *слабост*, као и све људе — *човјечанство* (човјека као творевину). За старосавезне теологе човјек је истовремено *nefeš* и *bâsâr*, дакле творевина Божија. Стога *bâsâr* по себи не представља нешто негативно и рђаво, али се ипак доводи у везу са смртношћу и пролазношћу човјека. Стари Савез не познаје дуалистичку антропологију (*nefeš* насупрот *bâsâr*) у метафизичком смислу. У Старом Савезу ријечју *bâsâr* више се означава један аспект човјековог бића, при чему се не тежи описивању свеукупног човјековог бивствовања.

ZUSAMMENFASSUNG

Rodoljub Kubat

DER BEGRIFF בָּשָׂר (*bâsâr*) IM ALTEN TESTAMENT

Im vorliegenden Text wird der Versuch gemacht, den alttestamentlichen Begriff *bâsâr* im Lichte seines theologisch — anthropologischen Bedeutung näher zu klären. Der Begriff *bâsâr* wird im Alten Testament als *terminus technicus* für Körper (Leib) gebraucht. Er kann auch Fleisch, Körperlichkeit, Verwandtschaft, Schwachheit, sowie die Ganzheit des Menschen (Mensch als Geschöpf), bezeichnen, je nach dem Kontext, in dem er in den Texten vorkommt. Für die alttestamentliche Theologie ist Mensch *nefeš* und *bâsâr* zugleich, also ein Geschöpf Gottes. *Bâsâr* an sich stellt daher nichts Negatives und Verwerfliches dar, wohl aber wird er mit dem Sterblichkeit und Vergänglichkeit der Menschen in Verbindung gebracht. Eine dualistische Anthropologie (*nefeš* contra *bâsâr*) auf der Ebene der Metaphysik kennt das Alte Testament nicht. Vielmehr wird im Alten Testament *bâsâr* lediglich als ein Aspekt des Menschenseins gebraucht, ohne dass man damit die Ganzheit des Menschen umschreiben vermöchte.